

Ж.М.Бердиев,
ЎзР Молия вазирлиги Коррупцияга қарши курашиш
ва комплаенс-назорат бўлими бошлиғи ўринбосари

ЖИНОЙИЙ ФАОЛИЯТИДАН ОЛИНГАН ДАРОМАДЛАРНИ ЛЕГАЛЛАШТИРИШГА ҚАРШИ КУРАШИШ УСУЛЛАРИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Аннотация: Мазкур тадқиқотда қонун устуворлиги ва қонунийликни мустаҳкамлаш, шахс ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ишончли ва самарали ҳимоя қилишга қаратилган суд-ҳуқуқ тизимини изчил демократлаштириш ва либераллаштиришдан иборатдир. Зеро, Президентимиз таъкидлаганларидек, “ҳар бир давлат тарихида янги ижтимоий сифат ҳолатига ўтиш афсуски, коррупция ва жиноятчилик каби жирканч ҳодиса билан бирга юз берган. Амалга оширилган тадқиқотлар натижасида ҳулосалар шакллантирилиб, тегишли илмий таклиф ва амалий тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: Суд-ҳуқуқ, қонун устуворлиги, коррупция, легаллаштириш, банклар, банк-мижозлари, легал даромад

Abstract. In this study, the consistent democratization and liberalization of the legal system aimed at strengthening the rule of law and legality, reliable and effective protection of individual rights and legal interests. After all, as the President noted, "in the history of every state, the transition to a new state of social quality unfortunately happened along with such a disgusting phenomenon as corruption and crime." As a result of the conducted research, conclusions were formed, appropriate scientific proposals and practical recommendations were developed.

К

е

у

Кириш

Уюшган жиноятчилик ва унга қарши кураш ҳозирги пайтда жаҳон ҳамжамиятини хавотирга солаётган масалалардан бири сифатида намоён бўлмоқда. Хусусан, глобаллашув жараёни жадаллашган XXI асрда уюшган жиноятчиликнинг трансмиллий характер касб этиши бу муаммога етарли эътибор берилишини тақозо этмоқда. Жаҳон аҳлини хавотирга солаётган ва уюшган жиноятчиликнинг ривожланишига замин яратаётган трансмиллий характердаги жиноятлардан бири бу жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш жиноятидир.

Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 243-моддасига асосан, жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш, яъни мулк (пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк) жиноий фаолият натижасида топилган бўлса, уни ўтказиш, мулкка айлантириш ёхуд алмаштириш йўли билан унинг келиб чиқишига қонуний тус бериш, худди шунингдек бундай пул маблағлари ёки бошқа мол-мулкнинг асл хусусиятини, манбаини, турган жойини, тасарруф этиш, қўчириш усулини, пул маблағларига ёки бошқа мол-мулкка бўлган ҳақиқий эгалик ҳуқуқларини ёки унинг кимга қарашлилигини яшириш ёхуд сир сақлаш жиноят сифатида эътироф этилади ва Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг “Жамоат ҳавфсизлигига қарши жиноятлар” қаторига киритилган.

l

е

o

f

Асосий қисм

Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаш-тиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш бўйича **Евроосиё гуруҳи (Eurasian group)**:

➤ ФАТФнинг бирлашган аъзоси мақомига эга;
➤ 2004 йил февралдан бошлаб фаолият юритмоқда;
➤ 2005 йилда Ўзбекистон Республикаси мазкур халқаро ташкилотга аъзо бўлди;

Пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операцияларни амалга оширувчи ташкилотлар

1. Банклар ва бошқа кредит ташкилотлари;
2. қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчилари;
3. биржа аъзолари;
4. суғурталовчилар ва суғурта воситачилари;
5. лизинг хизматлари кўрсатувчи ташкилотлар;
6. пул ўтказмалари, тўловлар ва ҳисоб-китобларни амалга оширувчи ташкилотлар;
7. лотереялар ва таваккалчиликка асосланган бошқа ўйинларни ўтказувчи ташкилотлар;
8. қимматбаҳо металллар ва қимматбаҳо тошлар билан боғлиқ операцияларни амалга оширувчи шахслар;
9. кўчмас мол-мулкнинг олди-сотдиси билан боғлиқ операцияларда хизматлар кўрсатувчи ва иштирок этувчи шахслар;
10. нотариал идоралар (нотариуслар), адвокатлик тузилмалари (адвокатлар) ҳамда аудиторлик ташкилотлари

1-расм. Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашишда қатнашмайлиган давлатлар

Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш бўйича Республика банк тизимидаги айрим муаммолар

- - ҳудудлардаги банк филиаллари ички назорат хизмати ходимларининг малакасини юқори эмаслиги, уларнинг ўз устида ишлашига ҳамда гумонли ва шубҳали операцияларни аниқлашнинг янги усул ва йўналишларини ўрганишга бўлган иштиёқининг сустлиги;

- - тижорат банклари бошқарувчилари жиноий даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштириш соҳасидаги хавф-хатарларни тўғри баҳолай олмаслиги ва ички назорат тизимида юзаки қарашлари;

- - айрим давлат банкларида мижозлар ва улар томонидан ўтказилаётган операцияларни ўрганиш бўйича комплекс таҳлилий ёндашувнинг мавжуд эмаслиги (ходимлар қўнимсизлигининг юқорилиги);

- - барча вазифалар ва таҳлилларни тижорат банки Бош аппарати ички назорат хизмати ёки махсус ваколатли давлат органига юклаган ҳолда ўзларидан жавобгарликни олиб ташлашга бўлган ҳаракатларни мавжудлиги.

Жинойй даромадларни легаллаштириш нима?

Манбаси криминал бўлган пул маблағлари

Жойлаштириш

Нақд кўринишда ҳисобрақамига кириш қилиниши

Тарқатиб юбориш

Нақд кўринишда ҳисобрақамига кириш қилиниши

Мумлаштириш, жамлаш

Даромадларни манбасига қонуний тус бериш

2-расм. Жиноий даромадларни легаллаштириш тизими

2016 - 2017 йилларда даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш бўйича қонунчилик талабларини бузганлиги учун қўлланилган халқаро жарималар

№	Ташкилотнинг номи	Жарима қўллаган давлат	Сана	Жарима миқдори (АҚШ долл.)
1	Credit Suisse Securities	АҚШ	12.05.2016	165 млн.
2	Rietumu banka	Латвия	06.07.2016	80 млн.
3	Western Union	АҚШ	20.01.2017	586 млн.
4	Deutsche Bank	Германия	31.01.2017	630 млн.
5	Commonwealth Bank	Австралия	03.08.2017	765 млрд.*
6	Danske Bank	Эстония	21.12.2017	1,7 млн.

* Жарима миқдори белгиланмаган.

3-расм. 2016-2017 йилларда даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш бўйича қўрилган чоралар

Хулоса ва таклифлар

1) барча вазифалар ва таҳлилларни тижорат банки Бош аппарати ички назорат хизмати ёки махсус ваколатли давлат органига юклаган ҳолда ўзларидан жавобгарликни олиб ташлашга бўлган ҳаракатларни мавжудлиги.

2) Банк хизматлари масофавий хизмат кўрсатиш тизимлари орқали кўрсатилганда (масалан, мобиль иловалар орқали) банк истеъмолчига шартнома тузилишидан олдин мазкур тизим орқали шартнома шартлари билан танишиб чиқиш ва ундан нусха олиш имкониятини яратиб бериши лозим.

3) Банк хизматидан фойдаланишдан олдин ушбу хизмат ҳақида батафсил маълумот олиш, банк ва истеъмолчининг ҳуқуқ ҳамда мажбуриятлари билан танишиш, шунингдек, истеъмолчиларга банк хизматларини бошқа банкларнинг ушбу йўналишдаги хизматлари ва уларнинг шартлари билан солиштириш, таҳлил қилиш ва ўзи учун энг мақбулини танлаш имкониятини беради.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Artemenko D.A., Aguzarova L.A., Aguzarova F.S., Porollo E.V. (2017) “Causes of Tax Risks and Ways to Reduce Them”. Pages 454-458.

2. OECD (2020), “Tax Administration 3.0: The Digital Transformation of Tax Administration”. Pages 10-24.

3. Кодекс (2019) Ўзбекистон Республикасининг янги таҳрирдаги Солиқ кодекси. / Code (2019) Tax Code of the Republic of Uzbekistan in the new edition.

4. Фармон (2020) Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 30 октябрдаги “Яширин иқтисодиётни қисқартириш ва солиқ органлари фаолияти самарадорлигини ошириш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида” ПФ-6098-сон. / Decree (2020) of the President of the Republic of Uzbekistan dated October 30, 2020 No PD-6098 "On organizational measures to reduce the shadow economy and increase the efficiency of tax authorities." www.lex.uz

5. Қарор (2010) Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2010 йил 8 январдаги “Республика солиқ органлари тизимини янада модернизация қилиш чора-тадбирлари тўғрисида” ПК-1257-сон. / Resolution (2010) No. PR-1257 of the President of the Republic of Uzbekistan dated January 8, 2010 “On measures to further modernize the system of tax authorities of the Republic”. www.lex.uz

6. Қарор (2012) Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 30 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси давлат солиқ хизмати идоралари ахборот-коммуникация тизими фаолияти самарадорлигини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПК1843-сон. / Resolution (2012) No. PR-1843 of the President of the Republic of Uzbekistan dated October 30, 2012 "On measures to further increase the efficiency of the information and communication system of the state tax service of the Republic of Uzbekistan." www.lex.uz